

13.01.2010

כ"ז טבת התש"ע

לזכרה של סבתא לילי

סבתא. קשה לי לכתוב על יך במחשבה שזהו. לא ניפגש יותר. אמנם התקופה שלפני מותך לא היטיבה איתך בלשון המעטה ו ברור היה שלא כדאי שתמשיכי ותסבלי, אך למרות זאת, הלב לא רצה לקבל את לכתך.

כשהתיישבתי לכתוב לזכרך מספר מילים, הציפו אותי מיד זיכרונות ילדות. הדירה במרדכי היהודי 17 שהייתה תמיד בית מזמין ופתוח. החגים בהם היינו קמים בשעת בוקר מוקדמת והולכים לוותיקין בכותל. זוכר את ההליכה עם סבא לבית הכנסת ברחוב יעל ואותך, סבתא, עם מרק הירקות המפורסם וגלידת התותים שלך שהייתה קרובה יותר לקרח עם שרידי תות מאשר לגלידה ממש. אך אלו זיכרונות מהילדות. הזיכרונות החשובים שלי ממך הם הזיכרונות כאדם בוגר יותר, שיכול כעת להתבונן בדמותך ולנסות ולשאוב ממנה תכונות אותן אשתדל ליישם בחיי ובביתי.

חשבתי לספר עליך, סבתא, דרך התכונות שלך. התכונות אותן ראינו כולנו והתפעלנו מהן בכל פעם מחדש. אין לי ספק שאני לא יכול להתחיל בכלל לתאר את כל רוחב היריעה של אופייך וליבך אבל אולי משהו בכל זאת..

אחד הדברים שהצטיינת בהם היה הכנסת אורחים. כמעט בכל יום הגיעו אליך אורחים. לכבודו של כל אחד היית קמה, מקבלת אותו בחיוך רחב ושואלת אותו אם הוא רוצה לאכול משהו. אולי לשתות? אולי איזו חתיכת עוגה קטנה, לא משהו גדול. אולי איזה פרי? גם אם נתקלת בסירוב לא היית מוותרת בקלות וממשיכה לנסות. כשאני הייתי מגיעה ו בכל זאת מעז לומר שאני לא רעב או שלא בא לי עכשיו לאכול, ישר היית עושה פרצוף נעלב ושואלת: "מה? לא כשר אצלנו?".

הדאגה לכולם אף היא הייתה תכונה בולטת אצלך. כל אחד שהגיע אליך נשאל מה שלומו. מה שלום המשפחה? מה שלום אבא ואמא? לכל אחד דאגת. דאגת שיהיה מספיק מה לאכול, שכולם יהיו בריאים, שיהיה קצת כסף בארנק, שאמא לא תעבוד קשה, שמנחם לא יטוס הרבה לחו"ל ושכל נכדייך ונכדותייך יתחתנו. לכל אחד מהם חיפשת חתן או כלה. גם לאלו שחיפשו בפועל וגם לאלו שעדיין לא חשבו על כך. לפני שהתחתנתי כל הזמן שאלת מתי אתחתן. מתי תראי את אשתי. תמיד אמרת לי: "מיכה'לה, אני רוצה להיות בחתונה שלך". כשאמרתי לך שזה לוקח זמן וזה לא משהו שעושים בזבנג וגמרנו אז אמרת: "טוב בסדר, אבל תתחתן כבר". בנושאים האלה לא הייתה לך סבלנות יתרה.

ביום החתונה שלי באתי לבקר אותך. רציתי לראות אותך לפני שהאירוע הגדול יתחיל. למרות שהיית אמורה לבוא לחתונה, ידעתי שלא יהיו לך הסבלנות והכוח להישאר יותר מידי או לדבר

איתי תוך כדי . אחרי כמה צלצולים בדלת לא קיבלתי תשובה . התפלאתי, אבל הייתי חייב להמשיך בהכנות . מאוחר יותר התברר לי ש לא הרגשת טוב ואולי הלחץ מהחתונה ומהאירוע לא עשה לך טוב. לצערי הרב , גם לברית של אורי לא יכ ולת לבוא בגלל שבאותו השבוע אושפזת לתקופה של חודש, אשפוז ממנו לא התאוששת עוד.

כל כך הצטערתי בשבילך, סבתא, על כך שלא יכולת להשתתף בשמחות שהיו לי בשנים האחרונות . אני יודע שחיכת להן הרבה זמן ..

בשנים האחרונות השתדלתי לבוא אליך בכל שבת בה הייתי בבית . בכל פעם שבאתי שמחת לראות אותי כאילו לא ראית אותי שנה . בכל פעם התלוננת על זה ששכחתי אותך ושאתי כבר לא מגיע לבקר . כל כך יחסרו לי השיחות על חייך . הסיפורים שכמו פאזל צורפו אחד לאחד והרכיבו את דמותך המדהימה . שיחות על בית אב יך, על חוויות ילדות כמו ההליכה לקולנוע בשלג עם אימך ואחיד ועל הקהילה בפרשוב . אני נזכר איך ענייך נצנצו משמחה ונוסטלגיה על הבית בו גדלת . על הסבא שלך שלא ראה והיית גאה על כך שדווקא את היית זו שעזרת לו לשנן משניות . על המסעדה והמכולת שהורייך ניהלו . על הימים בהם עבדת שם ועל אחיד ואחיותיך . על כל אחד היה לך סיפור ואת כולם זכרת ממש עד התקופה האחרונה . כל כך אהבת להביט בתמונות הישנות ולהיזכר באנשים האהובים עליך . אלו שנרצחו על ידי הנאצים ימ"ש כמו הורייך ואחותך אדית עם שלושת בנותיה . וגם אלו שנפטרו בשיבה טובה כמו סבא משה אהוב נפשך אליו לא חדלת להתגעגע עד יומך האחרון ואל אחיד , פולדי ואחיותיך מרגיט ואליס .

גם את סיפורי הזוועה והאימה על הימים החשוכים בחייך לא חסכת מאיתנו ואני מוקיר לך תודה על כך . אני שמח שאני יודע כיום פרטים רבים על מה שעבר עליך בתקופת השואה ועל הסיפור המדהים של הישרדותך שם . כשסיפרתי את סיפור הישרדותך במלחמה לחברי ללימודים הם נשארו פעורי פה והתקשו להאמין לך . אף פעם לא הבנתי מהיכן שאבת את הכוחות להתמודד עם הסבל והמחסור שהיו מנת חלקכם מידי יום ביומו . גופך הקטן והצנום לא יכול היה להראות את כוחות הנפש האדירים שלך . תמיד השתאיתי איך עמדת בכל התלאות והייסורים שעברת במהלך המלחמה . כבר בתחילת המשלוחים מסלובקיה לא היססת ובחרת בדרך הקשה יותר , של הבריחה וההעזה ולא של הכניעה . גם לאחר מכן , כשכבר הגעת לאושוויץ ונשלחת לעבודות הקשות בשדה של איסוף ירקות , לא התייחסת לסכנה והחבאת נעליים בחולצתך כדי שרגלייך לא יפצעו או יקפאו . בכל פעם ששמעתי אותך מספרת את הסיפור הזה לא הבנתי איך העזת לעשות דבר כזה . איך יכולת לעשות משהו כנגד אותם חיות אדם שלא היו מהססים לרגע לירות בך אם היו תופסים אותך . סיפור זה ועוד רבים אחרים , על המשרד בו עבדת , יחסייך עם אליס אחותך וצעדת המוות יהיו סיפורים שתמיד ילוו את זיכרונותיי ממך .

סבתא . כל כך עצוב לי עכשיו על כך שאינך איתנו עוד . על כך שאיני יכול לעשות לך הבדלה . על כך שאיני יכול עוד לשמוע את סיפוריך על ילדותך בפרשוב ועל שנות המלחמה . על כך שאני לא יכול להביט איתך בתמונות ולשמוע סיפורים על קרובים שלעולם לא הייתי פוגש אך לך היה חשוב לספר עליהם . מתגעגע אליך . מיכה .